

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו שבת פרשת דברים תשע"ז לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויניץ - גליון תתקצ"א

בסעודה שלישית

בקעמפ מתיבתא נחלת יעקב וויניץ - לאק שעלדריק

וְלִכְּנֹן קודם שאמר להם משה, פנו וסעו לכם ובואו הר האמורי ואל כל שכניו, חיזק אותם שלא יפחדו מליכנס למקומות המקולקלות ביותר שבעולם. ועל כן אמר להם, רב לכם שבת בהר הזה, הרבה השגתם בישיבתכם בהר הזה, ספוגים אתם בהרבה קדושה ויראת ה', עשיתם משכן, קבלתם תורה, מנייתם סנהדרין. ובמצב כזה אין לחוש, פנו וסעו לכם ובואו הר האמורי.

וְעַל דרך זה הוא אצל כל אדם בפרטיות, ראשית ימי נעוריו, קודם שיוצא לעולם הגשמי, אשר היצר הרע בוער בראש כל חוצות, צריכין להקדיש ימי הבחורות בתורה ועבודה, להיות מיושבי בית המדרש יומם ולילה, למלאות לבו ושכלו בתורה, ועל דרך שעשה יעקב קודם יציאתו לבית לבן, ורק אחר כך יוכל לצאת ולהסתובב בעולם.

*

וְהִנֵּה הכתוב מסיים, ראה נתתי לפניכם את הארץ, בואו ורשו את הארץ וגו' (א-ח). וברמב"ן (במדבר לג-נג) כתב בכוונת הכתוב, כי הנה (שם) נאמר, דבר אל בני ישראל וגו', והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם וגו', ושוב חזר ואמר, והורשתם את הארץ וישבתם בה ע"כ. וברש"י פירש שהכתוב השני הודיע להם, שרק אם והורשתם אותם מיושביה, אז וישבתם בה, תוכלו להתקיים בה ע"כ. ואין בכתוב זו מצוה יתירה, אלא הודעה והבטחה שכן יהיה. אמנם ברמב"ן מפרש, דהא דהוסיף וישבתם בה, זו מצוה עשה היא, יצוה אותם שישבו בארץ ויירשו אותה כי הוא נתנה להם, ולא ימאסו בנחלת ה'. ואילו יעלה על דעתם ללכת ולכבוש ארץ שנער או ארץ אשור וזולתן ולהתישב שם, יעברו על מצוה ה'. ומה שהפליגו רבותינו (כתובות קי:) במצות הישיבה בארץ ישראל ושטור לצאת ממנה, וידונו כמורדת האשה שאינה רוצה לעלות עם בעלה לארץ ישראל, וכן האיש, בכאן נצטוינו במצוה הזו, כי הכתוב הזה היא מצוה עשה. ויחזיר המצוה הזו במקומות רבים, בואו ורשו את הארץ ע"כ. והיינו שלהרמב"ן צוה להם כאן בעשה, בואו ורשו את הארץ.

ה' אלקינו דבר אלינו בחורב לאמור, רב לכם שבת בהר הזה, פנו וסעו לכם ובואו הר האמורי וגו' (א-ח). ברש"י הרבה לכם גדולה ושכר על ישיבתכם בהר הזה, עשיתם משכן מנורה וכלים, קבלתם תורה, מנייתם לכם סנהדרין שרי אלפים ושרי מאות (ספרי) ע"ש. ויש להבין קשר הדברים, שסיים על זה, פנו וסעו לכם ובואו הר האמורי ואל כל שכניו וגו', בואו ורשו את הארץ.

וְנִרְאָה כי מצינו ביעקב כאשר עזב את בית אביו מפני אחיו עשו, נטמן בבית עבר י"ד שנה, ואחר כך חזר לחזן (מגילה יז) ע"כ. ויש להבין הלא כל ימיו יעקב עוסק בתורה, איש תם יושב אהלים, ולמה חזר כעת לבית מדרשו של עבר קודם שהלך לבית לבן. ומטו משמיה של הגה"ק מאוסטראווצא זצ"ל כי עד עתה למד יעקב דרכי ההנהגה בעבודת ה', כאשר הוא דר בין אנשים יראים כביתו של אביו יצחק ובית רבו עבר, והיה יושב אהלים, אהל אביו ואהל רבו, ועל דרך זה סידר ימי חייו בתורת ה' ועבודתו. אמנם כדי שיוכל להחזיק מעמד בהיותו בסביבה של אנשי רשע כמו לבן וחבריו, ובאיזה אופן יעבוד את ה' שמה, זהו מסכת שעדיין לא למד, ולזה חזר לבית מדרשו של עבר, ולמד י"ד שנה מסכת זו על בוריו ודפח"ח.

וְהִנֵּה ארץ כנען היו יושביה גרועים מאד, וכמו שהזהיר הכתוב (ויקרא יח-ג) כמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו. וברש"י שמעשיהם של כנענים מקולקלים מכל האומות, ואותן עממין שכבשו ישראל מקולקלים יותר מכולם ע"ש. ולצאת בני חורין ממצרים אל ארץ כנען המקולקלת, יהיו הנסיונות גדולות מאד שלא להגרר אחריהם. על כן הכניסם ה' תחלה למדבר, והאכילם את המן לחם אבירים, לחם שמלאכי השרת אוכלים, שיתקדש גופם וחומרם. וראו יום יום נסים ונפלאות, ושוב נתן להם שם תורתו במעמד התגלות נפלאה, ושוב נצטוו לבנין משכן, ושכנתו בתוכם, ומינה להם סנהדרין כדי שיראו לנגד עיניהם תמיד דמות של קדושי עליון, ואחר ארבעים שנה שספגו בעצמם קדושה עליונה כזו, ראויים הם להכנס לארץ כנען ולא יעשה מעשיהם עליהם רושם.

אמנם אכתי צריך ביאור, דמאי טעמא בפסוק ראשון נאמר, והורשתם את כל יושבי הארץ, ובפסוק השני נאמר, והורשתם את הארץ, ולא הזכיר יושביה. ונראה בהקדם לפרש הכתוב (ישעיה לג-ז) הן אראלם צעקו חוצה, מלאכי שלום מר יבכיון. ויש להבין הכוונה באומרו 'חוצה'. ונראה דאיתא בגמרא (חגיגה ה:) ואם לא תשמעוה במסתרים תבכה נפשי מפני גוה (ירמיה יג-ז), מאי במסתרים, אמר רב שמואל בר איניא משמיה דרב מקום יש לו להקדוש ברוך הוא ומסתרים שמו. מאי מפני גוה, אמר רב שמואל בר יצחק מפני גאוותן של ישראל שניטלה מהם ונתנה לעובדי כוכבים. רב שמואל בר נחמני אמר מפני גאוותה של מלכות שמים. ומי איכא בכיה קמיה הקדוש ברוך הוא, והאמר רב פפא אין עציבות לפני הקדוש ברוך הוא, שנאמר (תהלים צו-ו) הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו. לא קשיא, הא בבתי גואי [איכא, דכתיב במסתרים], הא בבתי בראי. ובבתי בראי לא, והא כתיב (ישעיה כב-יב) ויקרא אדני-אלקים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה ולחגור שק. שאני חורבן בית המקדש דאפילו מלאכי שלום בכו, שנאמר הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון ע"כ. ואם כן בשעת החורבן היה הבכיה למעלה, לא רק במסתרים, אלא גם בבתי בראי אשר תמיד עוז וחדוה במקומו, היה אז בכיה ממלאכי מעלה. וזהו שאמר, הן אראלם צעקו, חוצה, שגם בבתי בראי חוצה, מלאכי שלום מר יבכיון.

(דברים יב-ב) ולא ההרים אלהיהם, כי ההרים שהם באמת ארץ ישראל אין מקבלין על עצמם שום עבודה זרה כי הם קדושים, ואין ההרים אלו אלהיהם, שבודאי נתקפלו בעת נטעו שם אשירה ועבודה זרה, והם רק על ארץ חוצות שהמשיכו לשם. וזה אבד תאבדון, רצה לומר מה שכבר נאבד דהיינו הרצועה בישא הנ"ל שנאבדת מארצם הטמא ובאתה לכאן, תעברון אותה לגמרי מכאן ומכל מקום, ומפרש את כל המקומות וגו', רצה לומר דמקומות האלו שבאו לכאן על ידי שעבדו הגוים את אלהיהם בכאן, וקדושת ארץ ישראל לא רצתה לסבול הטומאה, ובאו המקומות מארצם הטמא לכאן וכו', שנתקפלה הארץ תחתיהם ורצועה בישא מארץ העמים נמשך עליה וכו' עכ"ל הק' ע"ש. והאריך בזה בוויאל משה (סימן קכט.)

ואם כן בחורבן בית המקדש, שכבו לארץ חוצות, נמשכה על אדמת ישראל רצועות מארצות חוץ לארץ, וכמו ששאלו על מה אבדה 'הארץ' (ירמיה ט-יא), שגם ארצה נאבדה, שנתחלפה באדמת חוץ לארץ. ועל כן הן אראלם צעקו 'חוצה', הם צועקים שנמשכה לארץ ישראל עפרות חוצה.

*

ועל דרך זה היה ארץ ישראל קודם שנכנסו ישראל לתוכה, שנתחלפה האדמה, וקדושת הארץ היתה אז עם ישראל במדבר, וכמו שהאריך בערבי נחל (פ' שלח דרוש א) דכמו שמצינו ביעקב, שקיפל הקב"ה את כל ארץ ישראל והניחו תחתיו (חולין צא:), כן היה לישראל במדבר, שבכל מקום שהיה חנייתם, היה שם כל עשר הקדושות של ארץ ישראל, ומקום המשכן היה ממש מקום המקדש, ולכן הקריבו שם קרבנות. ולכן כאשר נכנסו המרגלים שם, היתה המדינה ארץ אוכלת יושביה (במדבר יג-לב), מחמת סילוק ההשגחה מאתם. וזהו שעורר אותם יהושע וכלב, כי באמת טובה הארץ מאד מאד, אך כעת שישראל הם במדבר, נמשך לשם קדושת הארץ ואינה במקומה, וסר צלם מעליהם. ומבאר להם להיכן הוסר, לזה אמר וה' אתנו, כל הקדושה והתענוג הנשפע לשם מאת ה' מן השמים, היא עתה אתנו ע"ש בארוכה.

ואם כן ישראל בכניסתם לארץ ישראל, חוץ ממה שגירשו את יושביה, גירשו גם הארץ עצמה שהיתה בארץ ישראל, להחליף החוצות שיש שם עם קדושת הארץ בחזרה. ועל כן מתחלה אמר, והורשתם את כל יושבי הארץ, כציווי ה' לא תחיה כל נשמה. ושוב אמר עוד, והורשתם את 'הארץ', לגרש גם הארץ עצמה, להמשיך שם בחזרה גם את קדושת הארץ שהיתה עד כעת עמהם במדבר, ולאבד את החוצות ששכבו לארץ עד עתה.

אמנם יש לומר עוד, על מה שכתוב בצמח ה' לצבי (פ' ראה) בשם הש"ך על התורה, בשם הרבינו בחיי, וז"ל ובוזה תבין איך מקום השכינה וכו' שהיה כהן גדול נכנס פעם אחת בשנה אחר כמה טבילות וקידושין, ואחר כמה תפלות שהיו ישראל מתפללין עליו, איך עתה היא בית תורפה של ישמעאלים בית עבודה זרה שלהם. אלא שנתקפלה ירושלים וגברה עליה קליפה של שאר ארצות. ואפשר שבקיפול ארצות באה שם רצועה מארם, עד שבנו שם בית העבודה זרה, והם חושבים שבנו בירושלים והם מכזבים וכו'.

יודיע מה שדרשו רז"ל (תענית ז) הנותן מטר על פני הארץ (איוב ה-ז) זה ארץ ישראל, ושולח מים על פני חוצות זו שאר ארצות. היוצא מזה ארץ נקרא ארץ ישראל, וחוצות נקרא חוץ לארץ, וזה פירש הפסוק שכבו לארץ חוצות (איכה ב-כא), רצה לומר שהחוצות שוכבים על ארץ ישראל. וזהו בודאי אחר שיתרחב ירושלים וכו' בודאי הרצועה מארם והחוצות השוכבים על ארץ ישראל יאבדו ממקום, כי אין זה מקומם, רק שהגוים העובדים שם על זה המשיכו לשם רצועה מארץ העמים הטמא, וארץ ישראל מתקפלת תחתיו, ולכן אמרו רז"ל (עבודה זרה מה) אלהיהם על ההרים

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' יעקב פריץ היללמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בתגלחת בנו למול טוב	מוה"ר ר' עזריאל יודא וויטריאל הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	מוה"ר ר' דוד ב"ץ הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	מוה"ר ר' שלמה האפפמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול טוב	הרב ר' נחמן גרינצווייג שליט"א לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למול טוב
מוה"ר ר' ישע נחמן שפיץ הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בתגלחת בנו למול טוב	מוה"ר ר' ישראל פאללאק הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בתגלחת בנו למול טוב	מוה"ר ר' שלמה ברוך בראדי הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בתגלחת בנו למול טוב	מוה"ר ר' עקיבא זינגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בתגלחת בנו למול טוב	מוה"ר ר' אליקים באדאנסקי הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בתגלחת בנו למול טוב